ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

zo 14. septembra 2010 *

Vo veci C-550/07 P,

ktorej predmetom je odvolanie podľa článku 56 Štatútu Súdneho dvora, podané 30. novembra 2007,

Akzo Nobel Chemicals Ltd, so sídlom v Hershame (Spojené kráľovstvo),

Akcros Chemicals Ltd, so sídlom v Hershame,

v zastúpení: M. Mollica, avocate, neskôr M. van der Woude, avocat, a C. Swaak, advocaat,

odvolatelia,

* Jazyk konania: angličtina.

ktorých v konaní podporujú:

Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, v zastúpení: V. Jackson a E. Jenkinson, splnomocnené zástupkyne, za právnej pomoci M. Hoskins, barrister,

Írsko, v zastúpení: D. O'Hagan, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci M. Collins, SC, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

Holandské kráľovstvo, v zastúpení: C. Wissels, Y. de Vries a M. de Grave, splnomocnení zástupcovia,

vedľajší účastníci konania v odvolacom konaní,

ďalší účastníci konania:

Európska komisia, v zastúpení: F. Castillo de la Torre a X. Lewis, splnomocnení zástupcovia, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalovaná v prvostupňovom konaní,

Conseil des barreaux européens, so sídlom v Bruseli (Belgicko), v zastúpení: J. Flynn, QC,

Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten, so sídlom v Haagu (Holandsko), v zastúpení: O. Brouwer a C. Schillemans, advocaten,

European Company Lawyers Association, so sídlom v Bruseli, v zastúpení: M. Dolmans a K. Nordlander, avocats, a J. Temple Lang, solicitor,

American Corporate Counsel Association (ACCA) – European Chapter, so sídlom v Paríži (Francúzsko), v zastúpení: G. Berrisch, Rechtsanwalt, ktorého splnomocnil D. Hull, solicitor,

International Bar Association, so sídlom v Londýne (Spojené kráľovstvo), v zastúpení: J. Buhart a I. Michou, avocats,

vedľajší účastníci konania v prvostupňovom konaní,

SÚDNY DVOR (veľká komora)

v zložení: predseda V. Skouris, predsedovia komôr A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, R. Silva de Lapuerta (spravodajkyňa) a E. Levits, sudcovia A. Rosas, U. Lõhmus, M. Safjan a D. Šváby,

generálna advokátka: J. Kokott,
tajomník: L. Hewlett, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 9. februára 2010,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 29. apríla 2010,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Akzo Nobel Chemicals Ltd (ďalej len „Akzo“) a Akcros Chemicals Ltd (ďalej len „Akcros“) sa vo svojom odvolaní domáhajú zrušenia rozsudku Súdu prvého stupňa Európskych spoločenstiev zo 17. septembra 2007, Akzo Nobel Chemicals a Akcros Chemicals/Komisia (T-125/03 a T-253/03, ďalej len „napadnutý rozsudok“), v rozsahu,

v akom Súd prvého stupňa zamietol návrh na ochranu dôvernosti korešpondencie s interným právnym poradcom Akzo.

I — Právo Únie

2 Článok 14 nariadenia Rady (EHS) č. 17 zo 6. februára 1962, Prvé nariadenie implementujúce články [81] a [82] zmluvy (Ú. v. ES 1962, 13, s. 204; Mim. vyd. 08/001, s. 3) stanovuje:

„1. Pri výkone svojich povinností zverených jej článkom [105 ZFEÚ] a ustanoveniami prijatými na základe článku [103 ZFEÚ] môže Komisia podniknúť všetky nevyhnutné šetrenia v podnikoch a združeniach podnikov.

K tomu účelu sú Komisiou poverení pracovníci oprávnení:

a) preskúmať všetky účtovné knihy a iné obchodné záznamy;

b) zhotoviť kópie výťahov z účtovných kníh a obchodných záznamov;

c) žiadať ihneď ústne vysvetlenie;

d) vstúpiť do akýchkoľvek budov, pozemkov a dopravných prostriedkov podniku.

2. Pracovníci Komisie oprávnení na účely šetrenia, budú uplatňovať svoju právomoc na základe predloženia [písomného] oprávnenia…

3. Podniky a združenia podnikov sa podriadia šetreniam, ktoré sú nariadené rozhodnutím Komisie. Rozhodnutie bude špecifikovať predmet a cieľ šetrenia, stanoví dátum začatia šetrenia a označí pokuty… a právo na revíziu rozhodnutia Súdnym dvorom.

…“

II — Skutkové okolnosti

3 V napadnutého rozsudku Súd prvého stupňa zhrnul relevantné skutkové okolnosti takto:

„1. Dňa 10. februára 2003 prijala Komisia rozhodnutie K(2003) 559/4 o zmene svojho rozhodnutia K(2003) 85/4 z 30. januára 2003, ktorým sa okrem iného nariaďuje spoločnostiam Akzo… a Akcros…, ako aj ich dcérskym spoločnostiam, aby sa podriadili šetreniam podľa článku 14 ods. 3 nariadenia Rady č. 17…, ktorého

cieľom je vyhľadanie prípadných dôkazov protisúťažného konania (spolu ďalej len ‚rozhodnutie o nariadení šetrenia').

2. V dňoch 12. a 13. februára 2003 úradníci Komisie za účasti zástupcov Office of Fair Trading (OFT, britský úrad pre hospodársku súťaž) vykonali šetrenie na základe rozhodnutia o nariadení šetrenia v priestoroch žalobcov v Eccles, Manchester (Spojené kráľovstvo). Počas tohto šetrenia úradníci Komisie vyhotovili kópie značného počtu dokumentov.

3. V priebehu týchto úkonov zástupcovia žalobcov uviedli úradníkom Komisie, že na niektoré dokumenty sa môže vzťahovať ochrana dôvernosti komunikácie medzi advokátmi a klientmi (legal professional privilege alebo ‚LPP').

4. Úradníci Komisie potom uviedli zástupcom žalobcov, že potrebujú tieto dokumenty zbežne prezrieť, aby si mohli vytvoriť svoj vlastný názor na ochranu, ktorú by tieto dokumenty prípadne mali požívať. Po dlhej diskusii a potom, čo úradníci Komisie a OFT pripomenuli zástupcom žalobcov dôsledky marenia výkonu šetrenia, bolo rozhodnuté, že úradník zodpovedný za šetrenie zbežne prezrie príslušné dokumenty za prítomnosti zástupcu žalobcov.

5. Počas skúmania týchto dokumentov došlo k nezhode v prípade piatich dokumentov, s ktorými Komisia napokon zaobchádzala dvojakým spôsobom.

…

8. Tretí dokument, ktorý bol sporný, predstavuje súbor rukou písaných poznámok generálneho riaditeľa Akcros…, o ktorých žalobcovia tvrdia, že boli urobené počas rozhovorov so zamestnancami a slúžili ako podklad k vyhotoveniu strojom písaného záznamu série A. Napokon poslednými dvoma spornými dokumentmi sú dve správy elektronickej pošty vymenené medzi generálnym riaditeľom Akcros… a pánom S., koordinátorom Akzo… pre právo hospodárskej súťaže. Pán S. je advokátom zapísaným v zozname advokátov holandskej advokátskej komory, ktorý bol v rozhodnom čase členom právneho oddelenia Akzo…, a teda stálym zamestnancom tohto podniku.

9. Úradníčka zodpovedná za šetrenie sa po opätovnom prezretí týchto posledných troch dokumentov a na základe vysvetlení, ktoré získala od žalobcov, domnievala, že tieto dokumenty určite nie sú chránené dôvernosťou komunikácie medzi advokátmi a klientmi. V dôsledku toho z nich urobila kópiu, ktorú založila do spisu bez toho, aby ju oddelila v zapečatenej obálke. Žalobcovia označili tieto tri dokumenty ako súčasť ‚série B'.

10. Dňa 17. februára 2003 žalobcovia doručili Komisii list, v ktorom uviedli dôvody, pre ktoré boli podľa nich tak dokumenty… série B, chránené dôvernosťou.

11. Listom z 1. apríla 2003 Komisia informovala žalobcov, že argumenty uvedené v ich liste zo 17. februára 2003 jej neumožňujú dospieť k záveru, že na uvedené dokumenty sa skutočne vzťahuje dôvernosť. Uviedla však, že žalobcovia majú možnosť predložiť pripomienky k týmto predbežným záverom v lehote dvoch týždňov, po uplynutí ktorej Komisia prijme konečné rozhodnutie.

…

14. Dňa 8. mája 2003 Komisia prijala rozhodnutie K(2003) 1533 v konečnom znení, ktorým sa zamieta žiadosť o ochranu sporných dokumentov na základe dôvernosti komunikácie medzi advokátmi a klientmi na základe článku 14 ods. 3 nariadenia č. 17 (ďalej len ‚zamietavé rozhodnutie z 8. mája 2003‘). V článku 1 tohto rozhodnutia Komisia zamieta žiadosť žalobcov smerujúcu k tomu, aby im boli vrátené dokumenty… série B a aby Komisia potvrdila zničenie všetkých kópií týchto dokumentov vo svojej držbe. …

…

18. Dňa 8. septembra 2003 Komisia… odovzdala predsedovi Súdu prvého stupňa na jeho žiadosť v dôvernej obálke kópiu dokumentov série B…“

III — Konanie pred Súdom prvého stupňa a napadnutý rozsudok

4 Predmetom dvoch žalôb podaných zo strany Ackros a Akzo na Súde prvého stupňa 11. apríla a 4. júla 2003 bol v prvom rade na jednej strane návrh na zrušenie rozhodnutia Komisie K(2003) 559/4 z 10. februára 2003 a v prípade potreby aj rozhodnutia Komisie K(2003) 85/4 z 30. januára 2003, ktorými sa nariadilo Akzo a Akcros, ako aj ich dcérskym spoločnostiam, aby sa podriadili šetreniam podľa článku 14 ods. 3 nariadenia č. 17 (vec COMP/E-1/38.589) a na druhej strane návrh, aby bolo Komisii nariadené vrátiť určité dokumenty zadržané v rámci predmetného šetrenia, ako aj zakázané použiť ich obsah (vec T-125/03), a v druhom rade návrh na zrušenie rozhodnutia o zamietnutí z 8. mája 2003 (vec T-253/03).

5 Napadnutým rozsudkom Súd prvého stupňa zamietol žalobu o neplatnosť rozhodnutia, ktorým sa nariadilo šetrenie (vec T-125/03) ako neprípustnú a žalobu o neplatnosť rozhodnutia o zamietnutí z 8. mája 2003 (vec T-253/03) ako nedôvodnú.

IV — Návrhy účastníkov konania

6 Akzo a Akcros navrhujú, aby Súdny dvor:

— zrušil napadnutý rozsudok v rozsahu, v akom Súd prvého stupňa zamietol návrh na ochranu tajomstva komunikácie s interným právnym poradcom Akzo,

— zrušil rozhodnutie o zamietnutí z 8. mája 2003 v rozsahu, v akom sa týka zamietnutia vrátenia emailov s interným právnym poradcom Akzo (ktoré sú súčasťou dokumentov série B), a

— zaviazal Komisiu na náhradu trov odvolacieho konania a konania na Súde prvého stupňa v rozsahu, v akom sa týkajú dôvodu uvedeného v tomto odvolaní.

7 Conseil des barreaux européens, vedľajší účastník konania v konaní na prvom stupni, navrhuje, aby Súdny dvor:

— zrušil napadnutý rozsudok v rozsahu, v akom Súd prvého stupňa zamietol, aby sa na komunikáciu medzi Akzo a pánom S. vzťahovala zásada dôvernosti, a zrušil rozhodnutie o zamietnutí z 8. mája 2003 v tomto rozsahu alebo subsidiárne, ak Súdny dvor dospeje k záveru, že otázka nie je v stave, ktorý by mu umožnil vo veci rozhodnúť, vrátil otázku na prejednanie Súdu prvého stupňa a

— zaviazal Komisiu, aby nahradila ním vynaložené trovy v odvolacom konaní a v konaní na Súde prvého stupňa v rozsahu, v akom sa týkajú otázok uvedených v tomto odvolaní.

8 Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten, vedľajší účastník konania v konaní na prvom stupni, navrhuje, aby Súdny dvor:

— zrušil napadnutý rozsudok v rozsahu, v akom Súd prvého stupňa zamietol dôvod uvádzaný Akzo, vyvodený z toho, že dva emaily medzi generálnym riaditeľom Akcros a advokátom, ktorý bol zamestnancom Akzo, nechráni zásada práva

Spoločenstva ochrany tajomstva komunikácie medzi advokátom a klientom z dôvodu zamestnaneckého vzťahu medzi týmto advokátom a Akzo a

— zaviazal Komisiu na náhradu trov konania, ktoré mu vznikli v konaní na Súde prvého stupňa a v tomto odvolacom konaní.

9 European Company Lawyers Association, vedľajší účastník konania v konaní na prvom stupni, navrhuje, aby Súdny dvor:

— zrušil napadnutý rozsudok v rozsahu, v akom Súd prvého stupňa dospel k záveru, že emaily medzi Akcros a pracovníkom právneho oddelenia Akzo nepodliehajú výsade dôvernosti komunikácie, a

— zaviazal Komisiu na náhradu trov konania, ktoré mu vznikli.

10 American Corporate Counsel Association (ACCA) – European Charter, vedľajší účastník konania v konaní na prvom stupni, navrhuje, aby Súdny dvor:

— zrušil napadnutý rozsudok v rozsahu, v akom Súd prvého stupňa zamietol návrh na ochranu tajomstva emailov s interným právnym poradcom Akzo (časť dokumentov série B),

— zrušil rozhodnutie o zamietnutí z 8. mája 2003 v rozsahu, v akom sa týka zamietnutia vrátenia Akzo a Akcros kópie týchto emailov alebo subsidiárne vrátil vec na prejednanie Súdu prvého stupňa a

— zaviazal Komisiu na náhradu trov odvolacieho konania a konania na Súde prvého stupňa v rozsahu, v akom sa týkajú dôvodu uvedeného v tomto odvolaní.

11 International Bar Association, vedľajší účastník konania v konaní na prvom stupni, navrhuje, aby Súdny dvor:

— zrušil napadnutý rozsudok v rozsahu, v akom odmieta priznať dôvernosť emailov série B medzi Akzo a pánom S., a

— zaviazal Komisiu na náhradu trov konania vzniknutých International Bar Association v odvolacom konaní a v rámci konania na Súde prvého stupňa v rozsahu, v akom sa trovy konania týkajú otázok skúmaných v rámci odvolania.

12 Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, Írsko, ako aj Holandské kráľovstvo, ktorí sú vedľajšími účastníkmi konania v tomto odvolacom konaní, podporujú návrhy formulované Akzo a Akcros.

13 Komisia navrhuje, aby Súdny dvor:

— zamietol odvolanie a

— zaviazal odvolateľov na náhradu trov konania.

V — O odvolaní

A — *O predmete odvolania*

14 Odvolanie sa týka len časti dokumentov série B, teda dvoch emailov medzi generálnym riaditeľom Akcros a pánom S. Pán S. bol v čase šetrení vykonaných v priestoroch odvolateľov v Spojenom kráľovstve zamestnaný v rámci právneho oddelenia Akzo, spoločnosti založenej podľa britského práva, a bol zapísaný v advokátskej komore v Holandsku. Komisia pripojila kópie týchto emailov k spisu.

15 Komisia bez toho, aby jej v tejto súvislosti odvolatelia protirečili, uviedla, že nevychádzala z dvoch sporných emailov vo svojom rozhodnutí z 11. novembra 2009, ktorým boli uložené pokuty v rámci konania, ktoré viedlo k šetreniu v roku 2003 v priestoroch Akzo a Akcros [vec COMP/38.589 – tepelné stabilizátory; SEC(2009) 1559 a SEC(2009) 1560]. Tvrdenie Komisie, podľa ktorého, pokiaľ ide o tieto emaily, žiadna

výmena informácií s vnútroštátnymi orgánmi zodpovednými v oblasti hospodárskej súťaže nenastala, takisto nikto nepopiera.

B — *O záujme účastníkov konania na konaní*

1. Argumentácia účastníkov konania

16 Komisia si najprv položila otázku, či Akzo a Akcros majú záujem na konaní. Dva emaily totiž nespĺňali prvú podmienku dôvernosti komunikácie medzi advokátmi a klientmi, uvedenú v bodoch 21 a 23 rozsudku z 18. mája 1982, AM & S Europe/Komisia (155/79, Zb. s. 1575), podľa ktorej o právny názor sa musí požiadať a musí byť poskytnutý v rámci výkonu práva na obhajobu. Prvý email je len žiadosťou o komentár k návrhu listu, ktorý mal byť zaslaný tretej osobe. Druhý email obsahoval iba zmeny vo formulácii.

17 V dôsledku toho podľa názoru Komisie v každom prípade dva emaily nemôžu byť chránené ako právna komunikácia medzi advokátom a klientom.

18 Ďalej Komisia uvádza, že odvolatelia netvrdia, že sporné dokumenty spĺňajú prvú podmienku dôvernosti komunikácie medzi advokátmi a klientmi, uvedenú v bodoch 21 a 23 už citovaného rozsudku AM & S Europe/Komisia.

19 Komisia napokon dodáva, že záujem na konaní Akzo a Akcros zanikol najneskôr k dátumu vydania jej rozhodnutia z 11. novembra 2009, ktorým im uložila pokuty.

20 Akzo a Akcros odpovedali, že obsah dvoch emailov nikdy Súd prvého stupňa neanalyzoval. Súd prvého stupňa potvrdil rozhodnutie o zamietnutí z 8. mája 2003, keď rozhodol, že na predmetné dokumenty sa nemôže vzťahovať zásada dôvernosti, pretože nepredstavovali komunikáciu s externým advokátom. Uvedené rozhodnutie navyše vylúčilo ochranu dôvernosti nie z dôvodu obsahu predmetných dokumentov, ale výlučne na základe statusu predmetného advokáta.

21 Akzo a Akcros z toho vyvodzujú, že otázka, či dva emaily spĺňali prvú podmienku požadovanú na účely ochrany z titulu zásady dôvernosti, je skutkovou otázkou, na ktorú ešte nebola daná odpoveď. Túto otázku však nemožno zodpovedať v tomto konaní, keďže sa obmedzuje len na právne otázky.

2. Posúdenie Súdnym dvorom

22 Na účely odpovede na námietku Komisie je potrebné pripomenúť, že záujem na konaní predstavuje podmienku prípustnosti, ktorá musí pretrvávať až do okamihu rozhodnutia vo veci samej (pozri rozsudok zo 17. apríla 2008, Flaherty a i./Komisia, C-373/06 P, C-379/06 P a C-382/06 P, Zb. s. I-2649, bod 25 a citovanú judikatúru).

23 Súdny dvor takisto stanovil, že takýto záujem existuje, ak odvolanie môže svojím výsledkom priniesť prospech účastníkovi konania, ktorý ho podal (pozri rozsudky z 3. apríla 2003, Parlament/Samper, C-277/01 P, Zb. s. I-3019, bod 28, a zo 7. júna 2007, Wunenburger/Komisia, C-362/05 P, Zb. s. I-4333, bod 42, ako aj uznesenie z 8. apríla 2008, Saint-Gobain Glass Deutschland/Komisia, C-503/07 P, Zb. s. I-2217, bod 48 a citovanú judikatúru).

24 Pokiaľ ide o toto odvolanie, tvrdenie Komisie, podľa ktorého sa na dva emaily medzi generálnym riaditeľom Akcros a pánom S. zjavne nemôže vzťahovať dôvernosť komunikácie medzi advokátmi a klientmi, nie je takej povahy, že by ovplyvnilo záujem odvolateľov na konaní. Takáto argumentácia, ktorá má dokázať, že Súd prvého stupňa správne rozhodol, že na dva predmetné emaily sa nevzťahuje ochrana dôvernosti medzi advokátmi a klientmi, sa totiž netýka prípustnosti, ale dôvodnosti odvolania.

25 Pokiaľ ide o úvahu formulovanú Komisiou, podľa ktorej prijatie vyššie uvedeného rozhodnutia z 11. novembra 2009 spôsobilo zánik záujmu odvolateľov na pokračovaní v tomto konaní, je potrebné pripomenúť, že rozhodnutím o zamietnutí z 8. mája 2003, ktoré bolo predmetom napadnutého rozsudku, Komisia odmietla vyhovieť návrhu odvolateľov, aby okrem iného dva emaily medzi generálnym riaditeľom Akcros a pánom S. boli vrátené a aby Komisia potvrdila zničenie všetkých kópií týchto dokumentov, ktoré mala. Prípadné porušenie dôvernosti komunikácie medzi advokátmi a klientmi počas šetrení vznikne nie vtedy, keď Komisia vychádza v rozhodnutí vo veci samej z chráneného dokumentu, ale v okamihu, keď takýto dokument zabaví úradník Komisie. Za týchto okolností záujem odvolateľov na konaní pretrváva prinajmenšom dovtedy, kým má Komisia dokumenty uvedené v rozhodnutí o zamietnutí z 8. mája 2003 alebo ich kópiu.

26 Za týchto okolností Akzo a Akcros majú záujem na konaní v rámci tejto veci.

C — *O veci samej*

27 Akzo a Akcros uvádzajú tri odvolacie dôvody na podporu svojho odvolania, a to hlavne prvý dôvod, pričom druhý a tretí dôvod sú subsidiárne.

28 Všetky odvolacie dôvody sa týkajú bodov 165 až 180 napadnutého rozsudku. Odvolatelia v podstate tvrdia, že Súd prvého stupňa nesprávne odmietol, aby sa na dva emaily s pánom S. vzťahovala ochrana dôvernosti komunikácie medzi advokátmi a klientmi.

29 Hoci European Company Lawyers Association, vedľajší účastník konania v konaní na prvom stupni, a Írsko, vedľajší účastník konania pred Súdnym dvorom, tvrdia, že napadnutým rozsudkom Súd prvého stupňa porušil právo na vlastníctvo a profesijnú slobodu, je potrebné konštatovať, že ani Akzo, ani Akcros neuviedli tieto dôvody v konaní na prvom stupni. Za týchto podmienok musia byť zamietnuté ako neprípustné.

1. O prvom odvolacom dôvode

30 Akzo a Akcros založili prvý odvolací dôvod na dvoch tvrdeniach. V prvom rade uvádzajú, že Súd prvého stupňa vykonal nesprávny výklad druhej podmienky zásady dôvernosti týkajúcej sa profesijného statusu advokáta, s ktorým prebieha komunikácia, tak ako stanovuje už citovaný rozsudok AM & S Europe/Komisia, a v druhom rade, že týmto výkladom sa Súd prvého stupňa dopustil porušenia zásady rovnosti zaobchádzania.

31 Komisia uvádza, že odvolací dôvod nie je dôvodný.

a) O prvom tvrdení

i) Argumentácia účastníkov konania

32 Akzo a Akcros uvádzajú, že Súd prvého stupňa v bodoch 166 a 167 napadnutého rozsudku nesprávne vykonal „doslovný a čiastkový“ výklad už citovaného rozsudku AM & S Europe/Komisia, pokiaľ ide o druhú podmienku zásady dôvernosti týkajúcej sa postavenia advokáta. Súd prvého stupňa mal vykonať „teleologický“ výklad tejto podmienky a dospieť k záveru, že na sporné emaily sa vzťahuje ochrana z titulu tejto zásady.

33 Akzo a Akcros tvrdia, že znenie bodu 21 už citovaného rozsudku AM & S Europe/Komisia v spojení s bodom 24 tohto rozsudku indikuje, že Súdny dvor nestotožnil existenciu pracovnoprávneho vzťahu s neexistenciou nezávislosti advokáta.

34 Akzo a Akcros, ako aj viacerí vedľajší účastníci konania zdôrazňujú, že kritérium nezávislosti advokáta nemožno vykladať tak, že by boli vylúčení interní advokáti. Podnikový právnik zapísaný v advokátskej komore je totiž z dôvodu svojich povinností v rámci deontológie a profesijnej disciplíny rovnako nezávislý ako externý advokát. Okrem toho garancie nezávislosti, ktoré má „advocaat in dienstbetrekking", teda advokát v pracovnoprávnom pomere podľa holandského práva, majú osobitný význam.

35 Akzo a Akcros poznamenávajú, že pravidlá deontológie a profesijnej disciplíny uplatniteľné v predmetnom prípade spôsobujú zlučiteľnosť pracovnoprávneho vzťahu s pojmom nezávislého advokáta. Podľa nich totiž zmluva spájajúca pána S. so spoločnosťou, od ktorej závisel, stanovovala, že spoločnosť musí dodržiavať nezávislý výkon funkcií advokáta a zdržať sa akéhokoľvek aktu spôsobilého ovplyvniť túto úlohu. Uvedená zmluva takisto umožnila pánovi S., aby splnil všetky profesijné povinnosti stanovené holandským advokátskym poriadkom.

36 Akzo a Akcros dodávajú, že advokát v pracovnoprávnom vzťahu, o akého ide v tejto veci, podlieha etickému kódexu a kontrole holandskej advokátskej komory. Okrem toho právne ustanovenia stanovujú určitý počet dodatočných záruk, ktoré majú nestranne vyriešiť prípadné rozdiely v názoroch medzi podnikom a jeho interným advokátom.

37 Komisia uvádza, že uplatnenie zásady dôvernosti Súdom prvého stupňa bolo správne. Ako totiž vyplýva z bodov 24 až 26 už citovaného rozsudku AM & S Europe/Komisia, základnou nevyhnutnou požiadavkou na to, aby mohla byť komunikácia s advokátom chránená uvedenou zásadou, je to, aby advokát nebol zamestnancom klienta.

38 V dôsledku toho podľa Komisie keby Súdny dvor chcel, aby sa zásada dôvernosti uplatnila aj na komunikáciu s advokátmi, ktorí sú zamestnaní osobou, ktorá ich žiada o názor, neobmedzil by pôsobnosť druhej podmienky uvedenej v bode 21 už citovaného rozsudku AM & S Europe/Komisia.

39 Komisia zdôrazňuje, že v už citovanom rozsudku AM & S Europe/Komisia Súdny dvor umiestnil advokátov do jednej z dvoch nasledujúcich kategórií, teda na jednej strane advokátov v pracovnoprávnom vzťahu a na druhej strane advokátov, ktorí nemajú žiadnu pracovnoprávnu zmluvu. Iba dokumenty vydané advokátmi druhej kategórie sa považujú za chránené z titulu zásady dôvernosti.

ii) Posúdenie Súdnym dvorom

40 Je potrebné pripomenúť, že v už citovanom rozsudku AM & S Europe/Komisia Súdny dvor vzhľadom na spoločné kritériá a podobné podmienky existujúce v danom čase vo vnútorných právnych poriadkoch členských štátov rozhodol v bode 21 tohto rozsudku, že dôvernosť komunikácie medzi advokátmi a klientmi musí byť predmetom ochrany na úrovni Európskeho spoločenstva. Súdny dvor tam však spresnil, že uplatnenie tejto ochrany podlieha dvom kumulatívnym podmienkam.

41 V tejto súvislosti Súdny dvor na jednej strane zdôraznil, že na jednej strane komunikácia s advokátom musí byť spojená s výkonom „práva na obhajobu klienta“ a na druhej strane musí ísť o komunikáciu pochádzajúcu od „nezávislých advokátov“, teda „advokátov nespojených s klientom pracovnoprávnym vzťahom“.

42 Pokiaľ ide o túto druhú podmienku, Súdny dvor konštatoval v bode 24 už citovaného rozsudku AM & S Europe/Komisia, že požiadavka týkajúca sa postavenia nezávislého advokáta, ktoré musí mať poradca, od ktorého pochádza potenciálne chránená komunikácia, vyplýva z chápania úlohy advokáta považovaného za spolupracovníka spravodlivosti a povolaného poskytnúť úplne nezávisle a vo vyššom záujme spravodlivosti právnu pomoc, ktorú klient potrebuje. Protiváhou tejto ochrany je profesijná disciplína, stanovená a kontrolovaná vo všeobecnom záujme. Súdny dvor takisto v uvedenom bode tohto rozsudku stanovil, že ako vyplýva z ustanovení článku 19 Štatútu Súdneho dvora, takáto koncepcia zodpovedá spoločným právnym tradíciám členských štátov a nachádza sa takisto v právnom poriadku Únie.

43 Súdny dvor zopakoval tieto úvahy v bode 27 uvedeného rozsudku, podľa ktorého komunikácia, na ktorú sa môže vzťahovať ochrana dôvernosti, musí vzniknúť s „nezávislým advokátom, teda nespojeným s klientom pracovnoprávnym vzťahom“.

44 Z toho vyplýva, že požiadavka nezávislosti implikuje neexistenciu akéhokoľvek pracovnoprávneho vzťahu medzi advokátom a jeho klientom, pričom ochrana na základe zásady dôvernosti sa nevzťahuje na komunikáciu v rámci podniku alebo skupiny interných advokátov.

45 Ako totiž uviedla aj generálna advokátka v bodoch 60 a 61 svojich návrhov, pojem nezávislosť advokáta sa definuje nielen pozitívne, teda odvolaním sa na profesijnú disciplínu, ale aj negatívne, teda neexistenciou pracovnoprávneho vzťahu. Interný

advokát, napriek svojmu zápisu do komory advokátov a podrobeniu sa profesijným pravidlám, ktoré z neho vyplývajú, nepožíva rovnaký stupeň nezávislosti vo vzťahu k svojmu zamestnávateľovi ako advokát vykonávajúci svoju činnosť v externej advokátskej kancelárii vo vzťahu k svojmu klientovi. Za takýchto okolností je pre interného advokáta náročnejšie ako pre externého advokáta účinne čeliť prípadným konfliktom záujmov medzi svojimi profesijnými povinnosťami a cieľmi sledovanými jeho klientom.

46 Pokiaľ ide o profesijné pravidlá, na ktoré sa odvolávajú odvolatelia s cieľom preukázať nezávislosť pána S., je potrebné poznamenať, že hoci je pravda, že pravidlá profesijnej organizácie v holandskom práve, na ktoré sa odvoláva Akzo a Akcros, môžu posilniť postavenie interného advokáta v rámci podniku, nič to nemení na tom, že nemôžu zabezpečiť nezávislosť porovnateľnú s nezávislosťou externého advokáta.

47 Napriek profesijnému režimu uplatniteľnému v predmetnom prípade podľa osobitných ustanovení holandského práva interný advokát nemôže, nech už sú garancie, ktoré má pri výkone svojej profesie, akékoľvek, byť v rovnakom postavení ako externý advokát, a to z dôvodu, že dostáva mzdu od zamestnávateľa, čo je situácia, ktorá sama svojou povahou neumožňuje internému advokátovi odchýliť sa od obchodnej stratégie sledovanej jeho zamestnávateľom a narúša tak jeho schopnosť konať profesijne nezávisle.

48 Je potrebné dodať, že v rámci svojej pracovnej zmluvy môže byť interný advokát vyzvaný na výkon iných úloh, čiže ako v predmetnom prípade úlohy koordinátora pre právo hospodárskej súťaže, pričom takéto úlohy môžu mať dopad na obchodnú politiku podniku. Takéto funkcie však môžu len posilňovať úzke väzby advokáta s jeho zamestnávateľom.

49 Z toho vyplýva, že tak z dôvodu ekonomickej závislosti interného advokáta, ako aj úzkeho spojenia so zamestnávateľom interný advokát nemá profesijnú nezávislosť, ktorá by bola porovnateľná s nezávislosťou externého advokáta.

50 K nesprávnemu právnemu posúdeniu teda nedošlo preto, lebo Súd prvého stupňa uplatnil druhú podmienku zásady dôvernosti uvedenú v už citovanom rozsudku AM & S Europe/Komisia.

51 V dôsledku toho prvé tvrdenie uvádzané Akzo a Akcros v rámci prvého odvolacieho dôvodu nemožno uznať.

b) O druhom tvrdení

i) Argumentácia účastníkov konania

52 Akzo a Akcros tvrdia, že v bode 174 napadnutého rozsudku Súd prvého stupňa nesprávne zamietol výhradu, podľa ktorej odmietnutie chrániť na základe zásady dôvernosti komunikáciu s interným advokátom porušuje zásadu rovnosti zaobchádzania. Nezávislosť garantovaná pravidlami deontológie a profesijnej disciplíny, uplatniteľnými v predmetnom prípade, totiž musí byť základným kritériom na určenie dosahu uvedenej zásady. Podľa tohto kritéria situácia interných advokátov zapísaných do advokátskej komory alebo združenia advokátov sa nelíši od situácie externých advokátov.

53 Komisia uvádza, že Súd prvého stupňa v uvedenom bode napadnutého rozsudku správne dospel k záveru, že interní advokáti a externí advokáti sa nachádzajú zjavne v rôznych navzájom neporovnateľných situáciách, najmä z dôvodu personálnej, funkčnej, štrukturálnej a hierarchickej integrácie interných advokátov v rámci spoločností, ktoré ich zamestnávajú.

ii) Posúdenie Súdnym dvorom

54 Je potrebné pripomenúť, že zásada rovnosti zaobchádzania predstavuje základnú zásadu práva Únie zakotvenú v článkoch 20 a 21 Charty základných práv Európskej únie.

55 Z ustálenej judikatúry vyplýva, že uvedená zásada vyžaduje, aby sa v porovnateľných situáciách nepostupovalo rozdielne a v rozdielnych rovnako, ak takýto postup nie je objektívne odôvodnený (pozri rozsudky z 10. januára 2006, IATA a ELFAA, C-344/04, Zb. s. I-403, bod 95, z 3. mája 2007, Advocaten voor de Wereld, C-303/05, Zb. s. I-3633, bod 56, ako aj zo 16. decembra 2008, Arcelor Atlantique et Lorraine a i., C-127/07, Zb. s. I-9895, bod 23).

56 Pokiaľ ide o podstatnú charakteristiku dvoch kategórií advokátov, teda ich príslušný profesijný status, z bodov 45 až 49 tohto rozsudku vyplýva, že napriek tomu, že advokát v pracovnoprávnom vzťahu je zapísaný v advokátskej komore a podlieha určitému počtu profesijných pravidiel, nemá ten istý stupeň nezávislosti voči svojmu zamestnávateľovi ako advokát vykonávajúci svoju činnosť v externej advokátskej kancelárii voči klientovi.

57 Ako generálna advokátka zdôraznila v bode 83 svojich návrhov, tento rozdiel v nezávislosti si zachováva svoj význam aj napriek tomu, že vnútroštátny zákonodarca, v prejednávanom prípade holandský, z právneho hľadiska rovnako zaobchádza s externými advokátmi a internými advokátmi. Toto rovnaké zaobchádzanie sa totiž týka iba formálneho aktu prijatia podnikového právnika na výkon profesie advokáta a uloženia mu profesijných povinností, ktoré vyplývajú z tohto zápisu do komory advokátov. Na druhej strane tento právny rámec nemá žiaden vplyv na hospodársku závislosť a osobnú identifikáciu advokáta nachádzajúceho sa v pracovnoprávnom vzťahu s jeho podnikom.

58 Z týchto úvah vyplýva, že interný advokát sa nachádza v podstatne odlišnom postavení od postavenia externého advokáta, takže ich príslušné situácie nie sú porovnateľné v zmysle judikatúry pripomenutej v bode 55 tohto rozsudku.

59 Súd prvého stupňa teda správne dospel k záveru, že nemožno konštatovať žiadne porušenie zásady rovnosti zaobchádzania.

60 V dôsledku toho ani druhé tvrdenie uvedené v rámci prvého odvolacieho dôvodu nemožno uznať.

61 Z týchto dôvodov sa odvolací dôvod musí zamietnuť ako celok.

2. O druhom odvolacom dôvode

62 V prípade, keby Súdny dvor dospel k záveru, že Súd prvého stupňa vykonal správny výklad už citovaného rozsudku AM & S Europe/Komisia a že týmto rozsudkom

vydaným v roku 1982 Súdny dvor chcel vylúčiť komunikáciu s advokátmi spojenými pracovnoprávnym vzťahom z ochrany na základe zásady dôvernosti, Akzo a Akcros subsidiárne uvádzajú druhý odvolací dôvod, ktorý sa týka dvoch tvrdení, pričom každé z nich je rozdelené na dve časti.

63 V rámci prvého tvrdenia sa odvolatelia podporovaní viacerými vedľajšími účastníkmi konania opierajú o vývoj vnútroštátnych právnych systémov na jednej strane a právneho poriadku Únie na druhej strane. Pokiaľ ide o druhé tvrdenie, Akzo a Akcros vychádzajú na jednej strane z práv na obhajobu a na druhej strane zo zásady právnej istoty.

64 Komisia sa domnieva, že žiadne z uvedených tvrdení nemôže podporiť tento odvolací dôvod.

a) O prvej časti prvého tvrdenia (vývoj vnútroštátnych právnych systémov)

i) Argumentácia účastníkov konania

65 Akzo a Akcros tvrdia, že vzhľadom na hlavný vývoj „v právnej oblasti“ od roku 1982 mal Súd prvého stupňa vykonať „opätovný výklad“ už citovaného rozsudku AM & S Europe/Komisia, pokiaľ ide o zásadu dôvernosti komunikácie medzi advokátmi a klientmi.

66 Akzo a Akcros uvádzajú, že v bodoch 170 a 171 napadnutého rozsudku Súd prvého stupňa nesprávne odmietol rozšíriť osobnú pôsobnosť zásady dôvernosti z dôvodu, že vnútroštátne právne poriadky neuznávajú jednohlasne a jasne ochranu dôvernosti komunikácie s podnikovými právnikmi. Napriek neexistencii jednotnej tendencie na vnútroštátnej úrovni by právo Únie mohlo stanoviť právne kritériá na ochranu práv na obhajobu, ktoré by boli nadradené tým, ktoré sú stanovené v niektorých vnútroštátnych právnych poriadkoch.

67 Komisia poznamenáva, že uvádzaným odvolacím dôvodom odvolatelia v podstate navrhujú, aby Súdny dvor zmenil judikatúru, ktorá vyplýva z už citovaného rozsudku AM & S Europe/Komisia.

68 Komisia upozorňuje, že odvolatelia nespochybňujú záver Súdu prvého stupňa, podľa ktorého neexistuje žiadna hlavná tendencia v právnych poriadkoch členských štátov, ktorá by smerovala k tomu, aby komunikácia s internými advokátmi bola chránená na základe zásady dôvernosti.

ii) Posúdenie Súdnym dvorom

69 Je potrebné pripomenúť, že Súdny dvor v rámci svojich úvah v už citovanom rozsudku AM & S Europe/Komisia, týkajúcich sa zásady ochrany dôvernosti v šetreniach v oblasti práva hospodárskej súťaže, zdôraznil, že táto oblasť práva Únie musí zohľadniť zásady a koncepcie, ktoré sú spoločné pre právne poriadky členských štátov, pokiaľ ide o dodržiavanie dôvernosti najmä voči niektorej komunikácii medzi advokátmi a ich klientmi (pozri bod 18 tohto rozsudku). Na tieto účely Súdny dvor vykonal porovnanie rôznych vnútroštátnych právnych poriadkov.

70 Súdny dvor v bodoch 19 a 20 už citovaného rozsudku AM & S Europe/Komisia, uviedol, že hoci sa všeobecne uznáva ochrana komunikácie medzi advokátmi a ich klientmi, jej rozsah a kritériá jej uplatnenia sa menia v závislosti od rôznych vnútroštátnych právnych úprav. Súdny dvor však na základe tohto porovnania uznal, že dôvernosť komunikácie medzi advokátmi a ich klientmi sa musí chrániť na základe práva Únie, ak sú dve podmienky stanovené v bode 21 uvedeného rozsudku splnené.

71 Pokiaľ ide o Súd prvého stupňa, tento v bode 170 napadnutého rozsudku konštatoval, že aj keď je pravda, že uznanie špecifickej úlohy podnikového právnika a ochrana komunikácie s ním na základe dôvernosti boli v roku 2004 relatívne rozšírenejšie ako v čase vyhlásenia už citovaného rozsudku AM & S Europe/Komisia, napriek tomu nemožno v právnych poriadkoch členských štátov v tomto ohľade pozorovať jednotné alebo jasne väčšinové tendencie.

72 Okrem toho bod 171 napadnutého rozsudku uvádza, že zo skúmania porovnávacieho práva vykonaného Súdom prvého stupňa vyplýva, že existuje stále veľký počet členských štátov, ktoré vylučujú podnikových právnikov z ochrany dôvernosti komunikácie medzi advokátmi a klientmi. Okrem toho veľký počet členských štátov neumožňuje podnikovým právnikom zapísať sa do advokátskej komory, a preto im ani nepriznáva status advokáta.

73 V tejto súvislosti Akzo a Akcros sami pripustili, že nemožno dokázať žiadnu všeobecnú tendenciu v právnych poriadkoch členských štátov smerujúcu k tomu, že by sa interní advokáti považovali za advokátov poskytujúcich služby nezávisle.

74 V dôsledku toho nemožno konštatovať žiadnu prevládajúcu tendenciu v prospech ochrany dôvernosti komunikácie v rámci podniku alebo združenia s internými advokátmi, pokiaľ ide o právne poriadky 27 členských štátov Európskej únie.

75 Za týchto okolností a na rozdiel od toho, čo sa snažia dokázať odvolatelia, existujúci právny režim v Holandsku nemožno považovať za taký, že je dôkazom o tendencii, ktorá sa presadzuje v členských štátoch, ani za relevantný prvok na účely určenia rozsahu zásady dôvernosti.

76 Súdny dvor sa teda domnieva, že právna situácia v rámci členských štátov Únie sa nevyvíjala v priebehu rokov, ktoré uplynuli od vyhlásenia už citovaného rozsudku AM & S Europe/Komisia, v takej miere, ktorá by odôvodňovala zámer vývoja judikatúry v tom zmysle, aby sa interným advokátom priznala ochrana dôvernosti.

77 Prvá časť prvého tvrdenia teda musí byť zamietnutá.

b) O druhej časti prvého tvrdenia (vývoj právneho poriadku Únie)

i) Argumentácia účastníkov konania

78 Akzo a Akcros tvrdia, že Súd prvého stupňa v bodoch 172 a 173 napadnutého rozsudku neuznal relevantnosť vývoja práva Únie, vyplývajúceho najmä z nadobudnutia platnosti nariadenia Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 Zmluvy (Ú. v. ES L 1, s. 1; Mim. vyd. 08/002, s. 205).

79 Podľa Akzo a Akcros totiž „modernizácia“ procesných pravidiel v oblasti kartelov zvýšila potrebu interného právneho poradenstva, ktorého význam nemožno podceňovať na účely predchádzania porušení práva hospodárskej súťaže, keďže zamestnaní advokáti sa môžu oprieť o dôverné znalosti podniku a jeho činností.

80 Akzo a Akcros dodávajú, že realizácia programov na dosiahnutie súladu, ktorá je želateľná na účely správneho uplatňovania práva hospodárskej súťaže Únie, vyžaduje, aby komunikácia v rámci podniku alebo združenia s internými advokátmi mohla prebiehať v atmosfére dôvery.

81 Komisia tvrdí, že v prípade posúdení formulovaných Súdom prvého stupňa v napadnutom rozsudku týkajúcich sa výhrady uvádzanej Akzo a Akcros nedošlo k žiadnemu nesprávnemu právnemu posúdeniu.

82 Komisia zdôrazňuje, že ustanovenia nariadenia č. 1/2003 nemajú žiadny dosah na rozsah ochrany dôvernosti komunikácie medzi advokátmi a klientmi.

ii) Posúdenie Súdnym dvorom

83 Je potrebné poznamenať, že hoci je pravda, že nariadenie č. 1/2003 zaviedlo veľké množstvo zmien procesných pravidiel týkajúcich sa práva hospodárskej súťaže Únie, je takisto nesporné, že uvedené pravidlá neobsahujú žiadnu indíciu, ktorou by sa dalo preukázať, že stanovujú zrovnoprávnenie advokátov poskytujúcich služby nezávisle

a zamestnaných advokátov, pokiaľ ide o ochranu dôvernosti komunikácie, pričom táto zásada nebola vôbec predmetom uvedeného nariadenia.

84 Z ustanovení článku 20 nariadenia č. 1/2003 totiž vyplýva, že Komisia môže vykonávať všetky nevyhnutné inšpekcie podnikov a v tomto rámci kontrolovať všetky obchodné knihy a záznamy bez ohľadu na formu, v akej sú uchovávané, ako aj vyhotoviť alebo získať akékoľvek kópie formulárov alebo výťahov z týchto obchodných kníh a záznamov.

85 Toto nariadenie, podobne ako článok 14 ods. 1 písm. a) a b) nariadenia č. 17, teda definoval právomoci Komisie široko. Ako vyplýva z odôvodnení č. 25 a 26 nariadenia č. 1/2003, keďže je zistenie porušení pravidiel hospodárskej súťaže čoraz ťažšie, je potrebné účinne chrániť hospodársku súťaž a s cieľom ochrany efektívnosti kontrol musí Komisia mať možnosť prístupu do akýchkoľvek priestorov, v ktorých môžu byť držané obchodné záznamy, vrátane súkromných obydlí.

86 Cieľom nariadenia č. 1/2003 na rozdiel od toho, čo sa snažia presadiť odvolatelia, teda nie je zrovnoprávnenie interných advokátov s externými advokátmi, pokiaľ ide o ochranu dôvernosti komunikácie s ich klientmi, ale posilnenie rozsahu kontrolných právomocí Komisie, najmä pokiaľ ide o dokumenty, ktoré môžu byť predmetom takýchto opatrení.

87 V dôsledku toho zmena procesných pravidiel v oblasti práva hospodárskej súťaže vyplývajúca najmä z nariadenia č. 1/2003 nemôže odôvodniť zmenu judikatúry stanovenej už citovaným rozsudkom AM & S Europe/Komisia.

88 Druhá časť prvého tvrdenia musí teda byť takisto zamietnutá.

89 Z toho vyplýva, že prvé tvrdenie uvedené v rámci druhého odvolacieho dôvodu musí byť zamietnuté ako celok.

c) O prvej časti druhého tvrdenia (práva na obhajobu)

i) Argumentácia účastníkov konania

90 Akzo a Akcros tvrdia, že výklad Súdu prvého stupňa v bode 176 napadnutého rozsudku, týkajúci sa rozsahu ochrany komunikácie medzi advokátmi a klientmi, znižuje úroveň ochrany práv na obhajobu podnikov. Požiadanie o právne stanovisko interného advokáta nemá ten istý cieľ a nemôže sa naplno využiť, ak komunikácia v rámci podniku alebo združenia s takýmto advokátom nepožíva ochranu dôvernosti komunikácie.

91 Komisia tvrdí, že na rozdiel od toho, čo tvrdia odvolatelia, práva na obhajobu nie sú spochybnené vôbec výkladom Súdu prvého stupňa týkajúcim sa rozsahu zásady dôvernosti.

ii) Posúdenie Súdnym dvorom

92 Je potrebné pripomenúť, že dodržanie práva na obhajobu v každom konaní, ktoré môže viesť k uloženiu sankcií, najmä pokút alebo penále, je základnou zásadou práva Únie, ktorá bola veľakrát zdôraznená v judikatúre Súdneho dvora (pozri rozsudky z 2. októbra 2003, Thyssen Stahl/Komisia, C-194/99 P, Zb. s. I-10821, bod 30; z 29. júna 2006, Showa Denko/Komisia, C-289/04 P, Zb. s. I-5859, bod 68, a z 8. februára 2007, Groupe Danone/Komisia, C-3/06 P, Zb. s. I-1331, bod 68) a bola zakotvená v článku 48 ods. 2 Charty základných práv Únie.

93 Odvolatelia sa formulovanou výhradou snažia dokázať, že práva na obhajobu musia zahŕňať možnosť môcť sa poradiť, brániť sa a byť zastúpený na základe voľného výberu právneho poradcu a že ochrana dôvernosti komunikácie medzi advokátmi a klientmi je súčasťou týchto práv bez ohľadu na profesijný status dotknutého advokáta.

94 V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že keď sa podnik obráti na svojho interného advokáta, nejde o styk s treťou nezávislou osobou, ale s osobou, ktorá je súčasťou zamestnancov, bez ohľadu na prípadné profesijné povinnosti vyplývajúce zo zápisu do advokátskej komory.

95 Je potrebné dodať, že aj keby bola pravda, že sa na konzultáciu s internými advokátmi zamestnanými podnikom alebo združením vzťahuje právo nechať si poradiť, brániť sa a byť zastúpený, nevylučuje to v prípade zásahu interných advokátov uplatnenie určitých obmedzení a podrobných podmienok týkajúcich sa výkonu profesie bez toho, aby sa to muselo považovať za poškodzovanie práv na obhajobu. Čiže podnikoví právnici nemajú vždy možnosť zastupovať svojho zamestnávateľa pred všetkými

vnútroštátnymi súdmi, a teda takéto pravidlá obmedzujú možnosti potenciálnych klientov pri výbere najvhodnejšieho právneho poradcu.

96 Z týchto úvah vyplýva, že ktorákoľvek osoba, ktorá si chce zadovážiť radu advokáta, musí prijať takéto obmedzenia a podmienky, s ktorými je spojený výkon tejto profesie. Podrobné podmienky ochrany dôvernosti komunikácie medzi advokátmi a klientmi sú súčasťou týchto obmedzení a podmienok.

97 Výhrada založená na porušení práva na obhajobu teda nie je dôvodná.

d) O druhej časti druhého tvrdenia (zásada právnej istoty)

i) Argumentácia účastníkov konania

98 Akzo a Akcros tvrdia, že posúdenia Súdu prvého stupňa vedú takisto k narušeniu zásady právnej istoty, keďže článok 101 ZFEÚ sa často uplatňuje paralelne s príslušnými ustanoveniami vnútroštátneho práva. Ochrana komunikácie s internými advokátmi nemôže teda závisieť od okolnosti, či je to Komisia alebo vnútroštátny orgán hospodárskej súťaže, ktorý vykonáva šetrenie.

99 Komisia zdôrazňuje, že naopak, keby zásada dôvernosti komunikácie medzi advokátmi a klientmi, uplatniteľná na ňou vykonávané kontroly bola definovaná nie na úrovni Únie, ale v rámci vnútroštátneho práva, vyplývali by z toho komplexné a neisté situácie pre všetky dotknuté osoby, čo by narušilo zásadu právnej istoty, na ktorú sa odvoláva Akzo a Akcros.

ii) Posúdenie Súdnym dvorom

100 Je potrebné pripomenúť, že právna istota je všeobecnou zásadou práva Únie, ktorá najmä vyžaduje, aby právna úprava, ktorá má nepriaznivé dôsledky pre jednotlivcov, bola jasná a presná a jej uplatnenie bolo predvídateľné pre tých, ktorí jej podliehajú (pozri rozsudky zo 14. apríla 2005, Belgicko/Komisia, C-110/03, Zb. s. I-2801, bod 30; zo 7. júna 2007, Britannia Alloys & Chemicals/Komisia, C-76/06 P, Zb. s. I-4405, bod 79, a zo 14. januára 2010, Stadt Papenburg, C-226/08, Zb. s. I-131, bod 45).

101 S cieľom odpovedať na výhradu založenú na vyššie uvedenej zásade je potrebné poznamenať, že výklad vykonaný Súdom prvého stupňa v napadnutom rozsudku, podľa ktorého komunikácia v rámci podniku alebo združenia s internými advokátmi nepožíva dôvernosť komunikácie v rámci šetrenia vykonaného Komisiou, nespôsobuje žiadnu právnu neistotu, pokiaľ ide o rozsah uvedenej ochrany.

102 Právomoci Komisie podľa nariadenia č. 17 a nariadenia č. 1/2003 sa totiž líšia od rozsahu šetrení, ktoré je možné vykonať na vnútroštátnej úrovni. Tieto dva typy šetrení sa totiž zakladajú na rozdelení právomocí medzi rôznymi orgánmi hospodárskej súťaže. Pravidlá týkajúce sa ochrany dôvernosti komunikácie medzi advokátmi a klientmi

sa môžu preto meniť v závislosti od tohto rozdelenia právomocí a s tým spojených právnych úprav.

103 Súdny dvor v tejto súvislosti rozhodol, že právo Únie a vnútroštátne právo v oblasti hospodárskej súťaže zohľadňujú obmedzujúce postupy z rôznych aspektov. Zatiaľ čo články 101 ZFEÚ a 102 ZFEÚ zohľadňujú tieto postupy z hľadiska prekážok, ktoré z nich môžu vyplývať pre obchod medzi členskými štátmi, vnútroštátne právne úpravy vychádzajúce z dôvodov vlastných každej z nich zohľadňujú tieto postupy len v tomto svojom rámci (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 16. júla 1992, Asociación Española de Banca Privada a i., C-67/91, Zb. s. I-4785, bod 11).

104 Za týchto okolností podniky, ktorých priestory sú predmetom prehliadky v rámci šetrenia v oblasti hospodárskej súťaže, môžu identifikovať svoje práva a povinnosti voči príslušným orgánom a uplatniteľné právo, kam patrí napríklad zaobchádzanie s dokumentmi, ktoré môžu byť zabavené v rámci takéhoto šetrenia, a otázka, či predmetné podniky sú, alebo nie sú oprávnené odvolávať sa na ochranu dôvernosti komunikácie s internými advokátmi. Podniky sa teda môžu účinne zorientovať v závislosti od právomocí uvedených orgánov a ich konkrétnych právomocí, pokiaľ ide o zabavenie dokumentov.

105 Zásada právnej istoty nenúti teda použiť v prípade vyššie uvedených dvoch typov identické kritériá, pokiaľ ide o dôvernosť komunikácie medzi advokátmi a klientmi.

106 V dôsledku toho skutočnosť, že v rámci šetrenia Komisie je ochrana komunikácie obmedzená na komunikáciu s externými advokátmi, nemá žiadny dosah na zásadu uvádzanú Akzo a Akcros.

107 Výhrada založená na zásade právnej istoty preto nie je dôvodná.

108 Z tohto vyplýva, že druhý odvolací dôvod je potrebné zamietnuť ako celok.

3. O treťom odvolacom dôvode

a) Argumentácia účastníkov konania

109 Akzo a Akcros ešte subsidiárnejšie tvrdia, že posúdenia Súdu prvého stupňa ako celok porušujú zásadu vnútroštátnej procesnej autonómie a zásadu pridelených právomocí.

110 Akzo a Akcros spresňujú, že článok 22 ods. 2 nariadenia č. 1/2003 vyjadruje zásadu vnútroštátnej autonómie postupov v posudzovanej oblasti. Normotvorca Únie výslovne špecifikoval, že aj v prípade šetrení na požiadanie Komisie s cieľom stanoviť porušenie ustanovení článku 101 ZFEÚ alebo článku 102 ZFEÚ agenti vnútroštátneho orgánu hospodárskej súťaže vykonávajú svoje právomoci v súlade s ich vnútroštátnou

právnou úpravou. Normotvorca teda neposkytol harmonizovanú definíciu zásady dôvernosti komunikácie medzi advokátom a klientom, čo by znamenalo, že členským štátom zostala právomoc určiť tento špecifický aspekt ochrany práv na obhajobu.

111 Komisia uvádza, že napadnutý rozsudok neobsahuje žiadne porušenie zásad uvedených v treťom odvolacom dôvode. Zásada vnútroštátnej procesnej autonómie totiž riadi situácie, v ktorých súdy a správne orgány členských štátov majú vykonávať právo Únie, ale neuplatňuje sa, keď ide o určenie právnych limitov aktov samotných inštitúcií.

112 Komisia z toho vyvodzuje, že definícia jednotnej pôsobnosti dôvernosti komunikácie medzi advokátmi a klientmi v celej Únii pre postupy, ktorých cieľom je konštatovanie porušenia článkov 101 ZFEÚ a 102 ZFEÚ predstavuje správne uplatnenie už citovaného rozsudku AM & S Europe/Komisia zo strany Súdu prvého stupňa. V dôsledku toho zásada pridelených právomocí taktiež nebola porušená.

b) Posúdenie Súdnym dvorom

113 Je potrebné pripomenúť, že v súlade so zásadou vnútroštátnej procesnej autonómie v prípade neexistencie právnej úpravy v danej oblasti na úrovni Únie majú byť vo vnútroštátnom právnom poriadku každého členského štátu určené príslušné súdy a upravené procesné náležitosti týkajúce sa opravných prostriedkov určených na zabezpečenie ochrany práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Únie (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 16. decembra 1976, Rewe, 33/76,

Zb. s. 1989, bod 5; z 19. júna 1990, Factortame a i., C-213/89, Zb. s. I-2433, bod 19; zo 14. decembra 1995, Peterbroeck, C-312/93, Zb. s. I-4599, bod 12, ako aj z 11. septembra 2003, Safalero, C-13/01, Zb. s. I-8679, bod 49).

114 V tejto veci sa však Súdny dvor má vyjadriť k zákonnosti rozhodnutia prijatého inštitúciou Únie na základe právnej úpravy prijatej na úrovni Únie, ktorá navyše nestanovuje žiadny odkaz na vnútroštátne právo.

115 Výklad a jednotné uplatnenie zásady dôvernosti komunikácie medzi advokátmi a klientmi na úrovni Únie sú však nevyhnutné na to, aby šetrenia vykonávané Komisiou v rámci postupov týkajúcich sa kartelov mohli prebiehať za podmienok rovnosti zaobchádzania s dotknutými podnikmi. Keby to tak nebolo, použitie pravidiel alebo právnych pojmov vnútroštátneho práva vyplývajúcich z právnej úpravy členského štátu by spôsobilo narušenie jednoty práva Únie. Takýto výklad a jednotné uplatňovanie tohto právneho poriadku nemôže závisieť od miesta šetrenia alebo prípadných vnútroštátnych právnych osobitostí.

116 Pokiaľ ide o zásadu pridelených právomocí, je potrebné zdôrazniť, že procesné pravidlá v oblasti hospodárskej súťaže, ktoré sa uvádzajú v článku 14 nariadenia č. 17 a v článku 20 nariadenia č. 1/2003, sú súčasťou ustanovení potrebných na fungovanie vnútorného trhu, ktorých prijatie je súčasťou výlučnej právomoci zverenej Únii podľa článku 3 ods. 1 písm. b) ZFEÚ.

117 V súlade s ustanoveniami článku 103 ZFEÚ prináleží Únii prijať nariadenia alebo smernice potrebné na uplatnenie zásad uvedených v článkoch 101 ZFEÚ a 102 ZFEÚ týkajúcich sa pravidiel hospodárskej súťaže, uplatniteľných na podniky. Táto právomoc

sa týka najmä zabezpečenia dodržania zákazov stanovených v uvedených článkoch zriadením pokút a penále a definovania úlohy Komisie pri uplatňovaní týchto ustanovení.

118 V tomto rámci článok 105 ZFEÚ stanovuje, že Komisia dbá na uplatňovanie zásad stanovených článkami 101 ZFEÚ a 102 ZFEÚ a vyšetruje prípady predpokladaných porušení.

119 Ako aj generálna advokátka uviedla v bode 172 svojich návrhov, pri šetreniach vykonávaných Komisiou ako európskym orgánom hospodárskej súťaže je vnútroštátne právo relevantné iba v rozsahu, v akom orgány členských štátov poskytujú Komisii pomoc, najmä pokiaľ ide o prekonanie odporu dotknutého podniku prostredníctvom použitia donucovacích opatrení v súlade s článkom 14 ods. 6 nariadenia č. 17 a v článku 20 ods. 6 nariadenia č. 1/2003. Naproti tomu, na vymedzenie dokladov a dokumentov, ktoré je Komisia oprávnená kontrolovať a z ktorých si môže vytvoriť kópiu v rámci svojich šetrení v oblasti kartelov, sa uplatňuje jedine právo Únie.

120 V dôsledku toho sa proti právomociam, ktoré má Komisia v danej oblasti, nemožno odvolávať ani na zásadu vnútroštátnej procesnej autonómie, ani na zásadu pridelených právomocí.

121 Z týchto dôvodov nemožno uznať ani tretí odvolací dôvod.

122 Zo všetkých vyššie uvedených úvah vyplýva, že odvolanie nie je dôvodné.

VI — O trovách

123 Podľa článku 69 ods. 2 rokovacieho poriadku uplatniteľného na konanie o odvolaní na základe článku 118 tohto istého rokovacieho poriadku účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže Komisia navrhla zaviazať Akzo a Akcros na náhradu trov konania a títo nemali úspech vo svojich dôvodoch, je opodstatnené zaviazať ich na náhradu trov tohto konania. Keďže podali odvolanie spoločne, musia znášať tieto trovy konania spoločne a nerozdielne.

124 Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, Írsko, ako aj Holandské kráľovstvo ako vedľajší účastníci konania v konaní na Súdnom dvore znášajú svoje vlastné trovy konania v súlade s článkom 69 ods. 4 prvým pododsekom rokovacieho poriadku.

125 Ostatní účastníci konania, ktorí podporovali odvolanie a nemali vo veci úspech, znášajú svoje vlastné trovy konania analogicky podľa článku 69 ods. 4 tretieho pododseku rokovacieho poriadku.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol a vyhlásil:

1. **Odvolanie sa zamieta.**

2. **Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, Írsko, ako aj Holandské kráľovstvo znášajú svoje vlastné trovy konania.**

3. **Conseil des barreaux européens, Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten, European Company Lawyers Association, American Corporate Counsel Association (ACCA) – European Chapter a International Bar Association znášajú svoje vlastné trovy konania.**

4. **V zostávajúcej časti sú Akzo Nobel Chemicals Ltd. a Akcros Chemicals Ltd. povinní nahradiť spoločne a nerozdielne trovy konania.**

Podpisy